

Phật giáo Ninh Bình trong sự nghiệp xây dựng, phát triển quê hương, đất nước

ISSN: 2734-9195

10:10 07/02/2026

Thấm nhuần tinh thần “Đạo Pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội”, cùng với Phật giáo cả nước, Phật giáo Ninh Bình luôn đồng hành cùng quốc gia, dân tộc; đồng hành và có những đóng góp to lớn cho sự nghiệp cách mạng Việt Nam.

Tác giả: **Nhà nghiên cứu Nguyễn Thế Vinh (1) - Đại đức Thích Minh Thông (2) - Nhà báo Thế Vĩnh (3)**

Tham luận tại Hội thảo khoa học "Đạo Phật Với Cách Mạng Việt Nam" tổ chức ngày 25/08/2025, tại chùa Quán Sứ, Hà Nội

Ninh Bình là nơi Phật giáo du nhập sớm, số lượng chức sắc, nhà tu hành, tín đồ đứng thứ 2 miền Bắc (sau Hà Nội). Toàn tỉnh hiện có trên 2.000 tăng ni, Phật tử và gần 2.000 ngôi chùa đang sinh hoạt tôn giáo; có nhiều công trình, dấu tích công trình Phật giáo lớn: Chùa Long Đọi Sơn, chùa Keo Hành Thiện (*di tích lịch sử văn hóa quốc gia đặc biệt*); chùa Cổ Lễ, chùa Đại Bi, dấu tích chùa Đùng (Phi Lai Địa Tạng), chùa Bà Đanh, chùa Bái Đính, chùa Tam Chúc... Một số nhà tu hành xuất chúng quê hương Ninh Bình có ảnh hưởng lớn đối với Phật giáo Việt Nam (*Nguyễn Minh Không, Dương Không Lộ, Nguyễn Giác Hải...*) và có nhiều đóng góp tích cực với cách mạng Việt Nam (*Hòa thượng Thích Thế Long, 12 nhà sư hy sinh trong kháng chiến chống Pháp...*). Kế thừa truyền thống, tiếp nhận ánh sáng chủ nghĩa Mác Lênin, đường lối của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh, quán triệt sâu sắc đường hướng “Đạo pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội”, Phật giáo Ninh Bình luôn đồng hành và có đóng góp lớn đối với sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, bảo vệ, xây dựng, phát triển quê hương, đất nước.

Chùa Phúc Chính (Ninh Bình). Ảnh: Internet

Tôn chỉ của Phật là “từ bi hỉ xả, cứu nhân độ thế, lấy từ bi làm gốc rễ, lấy phương tiện làm cứu cánh”, tuy nhiên trong hoàn cảnh nước nhà lâm nguy bởi giặc ngoại xâm, thì “cởi áo cà sa, khoác chiến bào” chính là hành động cứu nhân độ thế. Từ quan niệm đó, trong những năm 1925-1930, nhiều cơ sở thờ tự của Phật Giáo Ninh Bình (*thuộc địa bàn 3 tỉnh Ninh Bình, Hà Nam, Nam Định cũ*) đã trở thành đầu mối, đường dây liên lạc bí mật của Đảng, địa điểm tổ chức các hội nghị quan trọng của tỉnh ủy, Xứ ủy Bắc Kỳ, nơi nuôi dưỡng cán bộ, in ấn tài liệu tuyên truyền... Những cơ sở thờ tự ấy nay đã trở thành di tích lịch sử, “địa chỉ đỏ” phục vụ công tác giáo dục truyền thống. Cùng với đó, nhiều nhà tu hành trực tiếp tham gia hoạt động và ủng hộ hoạt động của tổ chức đảng và phong trào đấu tranh cách mạng, trở thành niềm tự hào, tấm gương để thế hệ hôm nay học tập, noi theo.

Ngày 02/09/1945, tại Quảng trường Ba Đình, Hà Nội, **Chủ tịch Hồ Chí Minh** trình trọng đọc bản Tuyên ngôn Độc lập khai sinh nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Cùng ngày, Phật giáo Hộ quốc đoàn (Phật giáo Cứu quốc) đã gửi “Lời chúc từ Chính phủ Lâm thời”, thể hiện tinh thần ủng hộ và sẵn sàng tham gia sự nghiệp cách mạng. Vào thời điểm đó, Hội Phật giáo Cứu quốc các cấp ở Ninh Bình nhanh chóng được thành lập và tiến hành vận động phật tử tích cực hưởng ứng các phong trào do Việt Minh phát động. Nhiều cuộc vận động cách mạng do Hồ Chủ tịch và Chính phủ đề ra như “Tuần lễ vàng”, đóng góp “Quỹ Độc lập”, mua công phiếu kháng chiến, động viên thanh niên gia nhập quân đội... được nhân dân và phật tử trong tỉnh tích cực hưởng ứng. Phong trào “Tuần lễ vàng”, đóng góp “Quỹ Độc lập” (từ 17-24/09/1945), toàn tỉnh đã góp được hàng trăm

lạng vàng, hàng triệu đồng Đông Dương cho cách mạng. Sư Tổ chùa Phúc Chính (Ninh Bình) đã ủng hộ Quỹ kháng chiến 10.000 đồng Đông Dương.

Ngày 06/01/1946, với khẩu hiệu: “Ủng hộ Tổng tuyển cử”, “Đoàn kết chống xâm lăng” tăng ni, Phật tử Ninh Bình cùng nhân dân nô nức đi bầu đại biểu Quốc hội khóa đầu tiên. Sau ngày bầu cử Quốc hội, từ tháng 1 đến tháng 3 năm 1946, Phật tử các địa phương tiếp tục tham gia bầu cử HĐND các cấp. Thắng lợi của hai cuộc bầu cử đã khơi dậy, phát huy tinh thần yêu nước, ý thức làm chủ và nghĩa vụ công dân của tăng ni, Phật tử đối với nhà nước cách mạng, thể hiện tinh thần đoàn kết dân tộc, đoàn kết tôn giáo.

Chùa Phúc Chính (Ninh Bình). Ảnh: Internet

Cuối năm 1946, giặc Pháp quay lại chiếm đóng Hà Nội, Hải Phòng, Nam Định. Thế nước lâm nguy, Hồ Chủ tịch ra “Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến”, hiệu triệu toàn dân tộc, đứng lên chống giặc ngoại xâm cứu nước. Hòa thượng Thích Thế Long (khi đó trụ trì chùa Cổ Lễ) đã phát động thành lập đội “Nghĩa sĩ Phật tử”, động viên tăng, ni tạm rời cửa thiền ra chiến trường tham gia đánh giặc cứu nước. Ngày 27/02/1947, 27 nhà sư đã xếp hàng ngay ngắn trước bàn thờ Tam bảo đọc lời phát nguyện:

“Chúng con xin dốc lòng phát nguyện

Cởi áo cà sa khoác chiến bào

Tuốt gươm cầm súng dẹp binh đao

Ra đi quyết rửa thù cứu nước

và trở thành 27 chiến sĩ Vệ quốc Đoàn. Trong những trận giao chiến với quân Pháp, bảo vệ thành phố Nam Định và cao điểm Non Nước (Ninh Bình), đơn vị “Nghĩa sĩ phật tử” chiến đấu dũng cảm, lập công xuất sắc, 12 vị đã anh dũng hy sinh. Đó là tấm gương “Quyết tử cho Tổ quốc quyết sinh” của các liệt sĩ mang pháp danh: Thanh Tịnh, Đức Hiền, Thiện Nhân, Chân Tâm, Quang Đại, Huyền Cơ, Trí Trung... Phòng truyền thống chùa Cổ Lễ hiện trưng bày nhiều tài liệu, hiện vật, huân, huy chương, Huy hiệu Đảng của các cố Hòa thượng Thích Thế Long, Thích Thuận Đức;... và kỷ vật của những vị sư đã “cởi áo cà sa” tham gia kháng chiến.

Thời kỳ xây dựng CNXH ở miền Bắc, đấu tranh giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước, nhiều tổ chức, cơ sở thờ tự và cá nhân nhà tu hành Phật giáo Ninh Bình đã trở thành điển hình tiêu biểu trong các phong trào thi đua yêu nước, tham gia xây dựng hậu phương lớn, chi viện tiền tuyến lớn.

Sau khi đất nước thống nhất, **Giáo hội Phật giáo Việt Nam** luôn động viên, khuyến khích tăng ni, Phật tử tích cực tham gia hoạt động chính trị, xã hội, ứng cử, bầu cử Đại biểu Quốc hội, HĐND các cấp, đóng góp cho sự phát triển của đất nước. Nhiều Phật tử trong vai trò đại biểu Quốc hội, HĐND các cấp đã chủ động đóng góp ý kiến, hiến kế và giám sát các hoạt động của Nhà nước, đặc biệt trong những lĩnh vực liên quan đến văn hóa, xã hội, tôn giáo. Những đại biểu tiêu biểu của Phật giáo Ninh Bình tham gia hoạt động chính trị, xã hội có thể kể đến: Hòa thượng Thích Thế Long (1909-1985), nguyên Phó Chủ tịch thường trực Hội đồng Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Đại biểu Quốc hội (khóa VI, VII), nguyên Phó chủ tịch Quốc hội khóa VII, được tặng thưởng Huân chương Hồ Chí Minh; **Hòa thượng Thích Thanh Quyết, đại biểu Quốc hội** (khóa XIII, XIV, XV), Ủy viên Ủy ban Đối ngoại của Quốc hội, Phó chủ tịch Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Viện trưởng Học Viện Phật Giáo Hà Nội. Cùng với đó, từ nhiệm kỳ Quốc hội, HĐND các cấp khóa I đến nay, Ninh Bình có hàng trăm tăng, ni đã thực hiện tốt vai trò đại biểu Quốc hội, HĐND, đại diện ý chí, nguyện vọng của cử tri, tham gia đóng góp ý kiến xây dựng hệ thống chính trị vững mạnh.

Những năm gần đây, Giáo hội Phật giáo Ninh Bình còn chủ động ký kết chương trình phối hợp hoạt động với nhiều ban, ngành, đoàn thể với nội dung trọng tâm: Tăng cường đoàn kết, tập hợp tăng, ni, phật tử tham gia các loại hình sinh hoạt CLB, tổ, đội, nhóm phù hợp theo sở trường, điều kiện; vận động chức sắc, tăng ni thực hiện tốt phương châm: “tốt đời, đẹp đạo”, gương mẫu làm tròn nghĩa vụ công dân, tích cực tham gia phát triển kinh tế - xã hội, đảm bảo an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội. Thông qua phong trào, chọn cử những

chức sắc, chức việc, tu sĩ Phật giáo tiêu biểu tham gia các hội, đoàn thể. Đồng thời, phối hợp tổ chức hoạt động truyền thông, tuyên truyền, giáo dục truyền thống... góp phần thực hiện tốt chính sách tôn giáo của Đảng, Nhà nước, giữ vững an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội, củng cố khối đại đoàn kết dân tộc, thúc đẩy phát triển kinh tế-xã hội.

Giáo hội Phật giáo Ninh Bình thường xuyên tích cực tuyên truyền, vận động, hướng dẫn tăng, ni, tín đồ Phật tử tham gia các cuộc vận động và phong trào thi đua “dân vận khéo”, như: “Vận động đồng bào có đạo và nhân dân thực hiện nếp sống văn minh trong việc cưới, việc tang, lễ hội”; “Vận động chức sắc, chức việc các tôn giáo chung tay xây dựng những ngôi nhà ấm tình đoàn kết lương - giáo”...

Trong phong trào xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh, Giáo hội Phật giáo Ninh Bình đã tích cực tham gia đóng góp xây dựng nhiều công trình: đền thờ liệt sĩ, trạm y tế, cổng làng văn hóa, nhà văn hóa; hiến đất mở rộng đường giao thông; trồng cây xanh; xây dựng phòng học, mua sắm trang thiết bị, đồ dung giảng dạy, học tập; phát thưởng khuyến học, khuyến tài; khuyến khích phát triển ngành nghề thủ công truyền thống. Đồng thời, huy động các nguồn lực xã hội hóa phục dựng, trùng tu cơ sở thờ tự, góp phần bảo tồn, phát huy giá trị di tích lịch sử-văn hóa, công trình kiến trúc nghệ thuật, danh thắng; tạo thành những không gian văn hóa độc đáo thu hút du khách, qua đó thúc đẩy phát triển dịch vụ du lịch.

Phật giáo Ninh Bình cũng góp phần tích cực vào công tác từ thiện, an sinh xã hội thông qua tuyên truyền, vận động tăng, ni, tín đồ Phật tử ủng hộ Quỹ “Đền ơn đáp nghĩa và an sinh xã hội”; thăm, tặng quà thương, bệnh binh, gia đình liệt sĩ, Mẹ Việt Nam anh hùng, gia đình cán bộ, chiến sỹ đang làm nhiệm vụ tại Quần đảo Trường Sa. Tổ chức các hoạt động cứu trợ thiên tai, trao tặng quà Tết, xây nhà tình nghĩa, hỗ trợ người nghèo, bệnh nhân khó khăn. Nhiều chùa thành lập hội từ thiện, câu lạc bộ thiện nguyện, duy trì thường xuyên việc phát cháo, cơm miễn phí tại cơ sở y tế. Một số nhà chùa nhận nuôi dưỡng trẻ mồ côi, giúp các cháu được bảo vệ, chăm sóc, học hành và có tương lai tươi sáng hơn.

Năm 2020, 2021, trước diễn biến phức tạp của đại dịch COVID-19, phát huy truyền thống tương thân tương ái của dân tộc, hưởng ứng phong trào “Cởi áo nâu, khoác áo blue”, Giáo hội Phật giáo Ninh Bình đã tổ chức nhiều đoàn chư tăng tình nguyện tham gia hỗ trợ công tác phòng, chống dịch COVID-19 tại các tỉnh, thành phố phía Nam. Giáo hội Phật giáo cùng các chùa trong tỉnh cũng đã có nhiều hoạt động thiết thực đóng góp, ủng hộ quỹ vắc xin phòng, chống dịch bệnh; ủng hộ vật dụng thiết yếu cho khu cách ly, khu vực phong tỏa, giãn cách;

thăm hỏi, tặng quà, động viên lực lượng tuyến đầu chống dịch và nhân dân... với tổng trị giá hàng chục tỷ đồng.

Phật giáo Ninh Bình cũng góp phần tích cực vào các chương trình nâng cao dân trí và tiến bộ xã hội, giáo dục đạo đức, lối sống. Hằng năm, nhiều nhà chùa tổ chức khóa tu mùa hè, rèn luyện, giáo dục đạo đức cho thanh thiếu niên; giảng dạy về lòng từ bi, vị tha, lối sống lành mạnh, không sa vào tệ nạn xã hội.

Phật giáo Ninh Bình cũng rất tích cực tham gia góp phần thực hiện tốt công tác ngoại giao nhà nước, ngoại giao nhân dân. Đại lễ Phật Đản Vesak 2014, 2019 (tổ chức tại chùa Bái Đính, chùa Tam Chúc, Ninh Bình) là sự kiện Phật giáo quốc tế quan trọng với nhiều ý nghĩa sâu sắc về tôn giáo, văn hóa, ngoại giao, góp phần khẳng định vai trò, vị thế của Việt Nam trong cộng đồng Phật giáo thế giới, thúc đẩy hòa bình, hợp tác, phát triển bền vững; tăng cường giao lưu văn hóa, đối thoại, hiểu biết giữa các dân tộc. Đại lễ Vesak Liên hợp quốc 2014, 2019 tổ chức tại chùa Bái Đính, chùa Tam Chúc, là những công trình tâm linh lớn, thể hiện sự giao thoa giữa truyền thống và hiện đại, mang đậm bản sắc Việt Nam đã giúp Ninh Bình khẳng định vị thế trong khu vực và trên trường quốc tế. Đó cũng là dịp để Ninh Bình giao lưu với các nền văn hóa, học hỏi, tiếp thu những giá trị nhân văn, hòa bình; góp phần lan tỏa giá trị văn hóa Phật giáo, phát triển du lịch tâm linh tại Ninh Bình. Đồng thời, giúp người dân có cơ hội tham gia sự kiện quốc tế, nâng cao nhận thức về vai trò của văn hóa, tôn giáo trong đời sống xã hội.

Đặc biệt tháng 05/2025, trong khuôn khổ Đại lễ Phật đản Liên hợp quốc Vesak 2025, Xá lợi đức Phật - Bảo vật quốc gia Ấn Độ được cung nghinh đến Việt Nam. Chùa Tam Chúc, chùa Bái Đính (Ninh Bình) đã chủ động phối hợp với các ban, ngành, đoàn thể thực hiện tốt công tác chuẩn bị, nghinh đón, tôn trí, chiêm bái Xá lợi đức Phật, góp phần thể hiện sâu sắc hơn tình đoàn kết, giao lưu văn hóa Phật giáo toàn cầu. Việc phối hợp tổ chức thực hiện chu đáo công tác chuẩn bị, nghinh đón, chiêm bái xá lợi đức Phật cũng góp phần nâng cao vị thế của chùa Tam Chúc, chùa Bái Đính cũng như tỉnh Ninh Bình, đưa nơi đây trở thành điểm hành hương, chiêm bái của phật tử trong và ngoài nước, giúp mỗi người dân hiểu sâu sắc hơn về Phật giáo, về chủ đề của Đại lễ Vesak 2025: *“Đoàn kết và bao dung vì nhân phẩm con người: Tuệ giác Phật giáo vì hòa bình thế giới và phát triển bền vững”*.

Ninh Bình là một trong những trung tâm Phật giáo lớn với những nhà tu hành xuất chúng có ảnh hưởng lớn đến Phật giáo Việt Nam. Thẩm nhuần tinh thần “Đạo Pháp - Dân tộc - Chủ nghĩa xã hội”, cùng với Phật giáo cả nước, Phật giáo Ninh Bình luôn đồng hành cùng quốc gia, dân tộc; đồng hành và có những đóng

góp to lớn cho sự nghiệp cách mạng Việt Nam.

Tác giả: **Nhà nghiên cứu Nguyễn Thế Vinh - Đại đức Thích Minh Thông - Nhà báo Thế Vĩnh**

Tham luận tại Hội thảo khoa học "Đạo Phật Với Cách Mạng Việt Nam" tổ chức ngày 25/08/2025, tại chùa Quán Sứ, Hà Nội.

Chú thích:

- 1] Trung tâm Bảo tồn di sản văn hóa tôn giáo; nguyên Phó Tổng Biên tập Tạp chí Sông Châu.
- 2] Trụ trì chùa Phúc Thủy, Lý Nhân, Ninh Bình
- 3] Phó chủ tịch Hội nhà báo Ninh Bình